

Małgorzata Milecka, Ewelina Widelska

Zespół IV : sprawozdanie z prac nad losami założeń ogrodowych po skasowanych klasztorach w okresie od maja do października 2013 r.

Hereditas Monasteriorum 3, 455-456

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zespół IV

Małgorzata MILECKA, Ewelina WIDELSKA

Wydział Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

Sprawozdanie z prac nad losami założeń ogrodowych po skasowanych klasztorach w okresie od maja do października 2013 r.*

W omawianym okresie nastąpiły zmiany w składzie zespołu. Z udziału w jego pracach w czerwcu zrezygnowała Iwona Brankiewicz, w lipcu natomiast do zespołu dołączyła mgr inż. Natalia Kot, doktorantka w Katedrze Projektowania i Konserwacji Krajobrazu.

W ramach planowych badań w czerwcu 2013 r. Małgorzata Milecka przeprowadziła kwerendę archiwaliów dotyczących dawnego zespołu klasztornej jezuitów w Lublinie. Badania były prowadzone w Archiwum Państwowym i Archiwum Archidiecezjalnym w Lublinie. Szczególnie istotne na etapie analiz wstępnych okazały się historyczne materiały ikonograficzne i kartograficzne dotyczące XVIII- i XIX-wiecznego Lublina, które w zestawieniu z dostępnymi opracowaniami oraz studiami z zakresu architektury i urbanistyki miasta pozwoliły na przeprowadzenie analizy porównawczej. Kolejnym etapem było przeprowadzenie szczegółowej inwentaryzacji terenu zespołu jezuickiego i opracowanie wyników badań. Na tej podstawie możliwe było określenie wpływu jezuitów na kształtowanie szeroko pojętej kultury przestrzennej miasta Lublina. Efekt prac zostanie przedstawiony w artykule M. Milecka, N. Kot, *Wpływ jezuitów na kształtowanie kultury przestrzennej Lublina*, który zostanie wydany drukiem w materiałach z konferencji *Losy dziedzictwa po klasztorach jezuickich skasowanych na obszarze Rzeczypospolitej Obojga Narodów oraz jego znaczenie dla powstania i działalności Komisji Edukacji Narodowej (w 240. rocznicę kasaty zakonu jezuitów i powstania KEN)*.

W lipcu 2013 r. podjęto szczegółowe badania dawnego zespołu klasztornej jezuitów w Drohiczynie. Podczas wyjazdu terenowego przeprowadzono inwentaryzację terenu oraz wstępną analizę struktury przestrzennej dawnego założenia z uwzględnieniem zachowanych obiektów z okresu działalności jezuitów. Aktualnie w budynkach niegdyś do nich należących mieści się seminarium duchowne oraz kuria diecezjalna. Celem badań było określenie zasięgu i charakteru przekształceń dawnego zespołu jezuickiego. Ewelina Widelska, prowadząca prace na terenie dawnego zespołu, starała się przeanalizować związek pomiędzy aktualnymi funkcjami poszczególnych budynków a zasadnością wprowadzenia nowej zabudowy w obręb dawnego terytorium klasztoru. W kontekście tych zmian funkcjonalno-przestrzennych podjęto się określenia zakresu przekształceń obszernego złożenia ogrodowego oraz powiązań z otaczającym krajobrazem. Badania terenowe były poprzedzone szczegółową kwerendą w zbiorach Archi-

* Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2012–2016. Scientific work financed by the Ministry of Science and Higher Education under the name of the “National Programme for the Development of Humanities” in the years 2012–2016.

wum Diecezjalnego w Drohiczynie. Pozyskane materiały oraz dotychczasowe opracowania na temat działalności jezuitów w Drohiczynie i jej efektów społecznych, kulturowych, a także przyrodniczo-krajobrazowych stały się podstawą referatu E. Widelska, *Przekształcenia założenia klasztorne jezuitów w Drohiczynie po kasacie w 1773 r.*, wygłoszonego na wspomnianej konferencji *Losy dziedzictwa po klasztorach jezuickich*, którego tekst zostanie wydany drukiem w materiałach z tej konferencji.

W przedmiotowym okresie E. Widelska we współpracy z M. Milecką przeprowadziła pogłębianą analizę zespołu klasztorne kapucynów w Lubartowie. W lipcu 2013 r. sporządzono na terenie zespołu szczegółową inwentaryzację dendrologiczną z oceną stanu zdrowotnego drzewostanu. Efektem tych prac było opracowanie analizy dendrochronologicznej i gatunkowej drzewostanu. Na tej podstawie okazało się, że na terenie zespołu zachował się drzewostan jeszcze z pierwszej połowy XIX w. Te szczegółowe prace pozwoliły na wyznaczenie najstarszych fragmentów ogrodu klasztorne oraz ocenę stopnia ich zachowania w kontekście pozyskanych wcześniej materiałów źródłowych, zawierających m.in. rozplanowanie ogrodu kapucynów. Podstawą analiz finalnych były istniejące plany oraz materiały ewidencyjne, z których bezspornie wynikało, że klasztor od momentu założenia cechował się zróżnicowanym programem funkcjonalno-przestrzennym i pomimo kasaty w 1864 r. oraz wieloletniego braku użytkowania w znaczącym stopniu zachował swoje funkcje oraz pierwotny, fragmentami czytelny, układ kompozycyjny. Charakter i stopień przekształceń założenia klasztorne oraz jego znaczenie w strukturze przyrodniczej Lubartowa zostały przedstawione w przygotowywanym przez zespół artykule M. Milecka, E. Widelska, *Przekształcenia krajobrazu Lubartowa w kontekście kasaty klasztoru kapucynów*, który zostanie opublikowany w „*Hereditas Monasteriorum*”.

We wrześniu 2013 r. zespół podjął badania nad dawnym zespołem klasztorne franciszkanów lubelskich i jego losom po kasacie w 1817 r. Prace zakładały przeprowadzenie wstępnej analizy stanu istniejącego z inwentaryzacją terenu i określeniem aktualnej struktury funkcjonalno-przestrzennej. Kwerendę terenową poprzedziły badania archiwalne przeprowadzone w archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków, które dały podstawy do analizy przekształceń zespołu w kontekście zmian zasięgu i charakteru zabudowy oraz zasięgu i funkcji ogrodów klasztorne. W analizie tego obiektu istotne okazały się kontekst społeczno-historyczny pojawienia się w Lublinie zakonu franciszkanów konwentalnych oraz etapy powstawania kościoła i klasztoru. Analizy pozwoliły określić także rolę obiektu w przekształceniach krajobrazu Lublina. Efekty tych badań zostały przedstawione w formie referatu M. Milecka, E. Widelska, *Losy zespołu klasztorne franciszkanów lubelskich po kasacie w 1817 roku na konferencji Losy i znaczenie dziedzictwa po klasztorach skasowanych na obszarze Galicji pod rządami austriackimi (w 230. rocznicę rozpoczęcia kasat józefińskich w Galicji)*. Szczegółowe wyniki zostaną opublikowane w artykule pokonferencyjnym. Na tej samej konferencji Miłósława Sieradzka, dyplomantka M. Mileckiej, przedstawiła referat i poster *Projekt rewitalizacji zabytkowego założenia ogrodowego siostr niepokalanek w Nowym Sączu*.

We wrześniu i październiku 2013 r. M. Milecka przeprowadziła badania dawnego zespołu cystersów w Oliwie. Wyniki tych prac zostały przedstawione w referacie M. Milecka, *Pokasacyjne losy kompozycji krajobrazowych cystersów oliwskich* na konferencji *Losy i znaczenie dziedzictwa po klasztorach skasowanych na obszarze Prus Zachodnich i Wschodnich oraz Pomorza*.

Ponieważ w okresie objętym sprawozdaniem zespół pracował w zmniejszonym składzie, nie zostały sfinalizowane badania kompleksu klasztorne filipinów w Studziannie. Ich zakończenie planuje się jednak jeszcze w 2013 r.; efektem będzie artykuł poświęcony dziedzictwu krajobrazowemu tego zespołu.